

בשאלה. אבל בקדשים כיון דפגשו אחר זריקה ליחא בשאלה לא קתשיב. ופי' בשמו' רשק"א (ס' ס"ה) ישי"ש :

וא"כ מיושב היטב קשית הקלו"ח משום דנהי דיש חזר להקדש והשחא דכבר קאי לאו הקדש ע"י העזרה דהיה חזר הקדש ליחא בשאלה. מ"מ הא אכתי היה בשאלה משקרא טרם שבה לרשות הקדש. ובסוגיא זו הרי קיימין דכל מה שהיה בשאלה בשם פגש לא קתשיב. ומשום האור"ך לאוקמי בכבוד וא"ש :

(ג) **עור** הקשה שם הקלו"ח מהא דאמרין בגדלים (דף ל"ג) אמר רבא היתה לפניו ככר של הפקר ואמר ככר זה להקדש מופלגין בו. ומפרש הר"ן כגון שהככר מונח תוך ד' אמותיו וזכו ד' אמות שלו להקדש כמו המנכיה מליחא לחברו כו' פ"ל. וכיון דארבע אמות אינו אלא בתורת חזר. א"כ מוכח מדברי המוס' והרשב"ם דאין חזר להקדש כלל. דאם נימא שקני להו הקדש אלא שאין מעילה בזכייתה א"כ בככר של הפקר ה"כ מעל ע"י זכיה שזכה הקדש ע"פ ד' אמותיו כיון דאינו אלא רק מכה זכיה. ומה לי חזר דהקדש או חזר דהדיוט סוף סוף לא הוקדש מכה אדם אלא רק ע"י זכיה במה שהגביה מליחא להקדש דה"ל כאלו הגביה הקדש. א"י דכל שזכי הקדש אפילו רק ע"י זכיה נמי ה"ז ב"ס מעילה. ומשום בחזר הדיוט כיון דזכי עבורו מהי שפיר. והא דאין מוטלין בכור וכתמלא מים הוא משום דאין חזר להקדש ע"ש :

(ד) **וגם** זה לק"מ משום דרוקא היכא שזכייתה דהקדש בא ממילא בלי שום עזר מכה אדם כמו בכור וכתמלא מים אין בה מעילה. אבל הכא אע"ג שהככר היה של הפקר מ"מ הא רק ע"י אדם קא זכי הקדש בהככר והוא ניהא המזכה אותו להקדש. בכה"ג לא חשיב לזכיה דממילא. ויש בה מעילה שפיר. דמה לי אם היה מוכה להקדש ככר דידיה מה לי אם מוכה לה ככר של הפקר סוף סוף לולי הוא שמוכה אותו להקדש לא היה הקדש וזכה בו בשום אופן. וגדולה מזו פ"ל לרש"י ז"ל דאפילו הפקר חשיב דעת אחרת מקנה כל היכא שחמילת ההפקר בא מכה אדם. משום דאם לא היה מפקיר זאת מעיקרא לא היה באפשר לזכות בה. כמ"ס בנימוקי פ"ק דב"מ גבי זרק ארנקי בפתח זה וי"ל בפתח אחר ע"ש. ואפילו לפי דעת המוס' שם דס"ל דזה לא חשיב דעת אחרת מקנה. היינו משום דהשחא לאו מדידיה קא זכי ואינו לריך לדעתו ור"ט כלל בזה. דהא מהפקירה קא זכי. אבל הכא הא עיקר הזכיה דהקדש הוא בא רק ע"י. והוא ניהו אשר בכוחו קא מוכה זאת להקדש כדאי לא נחשב זאת לזכיה דממילא. ומוטלין בה כמו בכל שאר הקדש דעלמא הבאים מכה אדם. ואינו דומה כלל לבזבז שנתמלא מים דהוי זכיה דממילא לגמרי בלי שום כח אחר דאדם מעורב בה כמ"ס ו"ב. — ועי' בראש בגדלים שם מה שהביא משם הר"א ממין ולפי דבריו אין בזה מקום להתחלת קשית כלל על הרמב"ן ע"ש ודו"ק :

(ה) **אל"א** דקשה לי על הרמב"ן ז"ל מהא דאמרין בפסחים (דף כ"ז) בעי רמי בר חמא מ"ח. תנור שהסיקו בעלי הקדש ואפס בו את הפס לרבנן דשרו בקמייתא מהו ט'. אלא אחר רבא אי קשיא הא קשיא והלא מעל המסיק וכל היכא דמעל המסיק נפקא להו למילין. אמר

ר"פ הכא בעלי שלמים עסקין ואליבא דר"י דאמר הקדש בסיגנא מתחלל במזיד אין מתחלל. במזיד מ"ט לא כיון דלאו בזה מעילה הוא לא נפק למילין. שלמים נמי כיון דלאו בזה מעילה הוא לא נפק למילין. והשחא לדעת הרמב"ן דאי"ל דהקדש זכי בגדולים אליבא דכ"ע קשה אמאי לא קאמר דמייירי בעלים של גדולי הקדש ואליבא דמ"ד אין מעילה בגדולים. דמעילה ליכא אכל מ"מ איסורא דאורייתא איכא כיון דזכי בהו הקדש. ובפרט לפי מאי דמבאר בב"ב (דף ע"ט) דהך מ"ד דאי"ל אין מעילה בגדולים הוא רבי יהודה. והלא גם הכא רק לרבי יהודה קיימין דס"ל שהקדש במזיד אין מתחלל. — ואולי י"ל שבאמת הוה מלי הש"ס לאוקמי ¹²³⁴⁵⁶⁷ה"ח הכי. ועי' בתוס' שם ד"ה בעלי ולי"ש :

(ו) **אמנם** י"ל להביא ראיה לדעת הרמב"ן ז"ל מהא דאמרין בפסחים (דף נ"ה) ששה דברים עשו אנשי יריחו על שלשה מיחו בידם כו'. מתירין גמזיות של הקדש. ומפרש החס' בגמ' משום שאמרו אבותינו לא הקדישו אלא קורות. ואנו נחיר גמזיות של הקדש של חרוב ושל שקמה. ובגידולין הבאין לאחר מכן עסקין וסבירי לה כמ"ד אין מעילה בגדולים. ורבנן סבירי נהי דמעילה ליכא איסורא מיהו איכא. הרי מבואר בהדיא דס"ל לרבנן דאיכא בזה איסורא ועל כרחך דזכי בזה הקדש. דאם אין בגדוליהן זכיה להקדש כלל א"כ איזה איסור איכא בזה. ודוחק לומר דהך איסורא דקאמרי רבנן הוא רק מדרבנן בעלמא *) משום דא"כ ה"ל למימר נהי דמעילה דאורייתא ליכא איסורא דרבנן מיהו איכא. ועוד דלדעת הרשב"ם דס"ל דאם היה הקדש וזכה בהם אזי היה בזה גם מעילה. משום דחזיב המעילה דבוקה בגוף האיסור. ומדאין בזה מעילה מוכרח ע"כ לומר שלא זכי בזה הקדש כלל. א"כ מדרבנן שחקט שיהיה איסור אמאי לא תקנו עליהו גם מעילה. כיון דהני שני דברים האיסור והמעילה דבוקים ומשולבים זה בזה. א"י כדעת הרמב"ן ז"ל שאסורים מדאורייתא. ורק מעילה ליח בזה כיון דזכי בזה הקדש ממילא כמבואר לעיל ודו"ק. ויש לי בזה הרארי דברים רבים אבל עוד לא באי בכור הבחינה. ובעזרה"ט אשנה פרק זה בל"ג. ולע"ע אין הזמן גורם לעיין בזה יותר. ויהי' די במה שכתבתי. — ידיו עוז מכבדו ומוקירו :

יהונתן אבעלמאן

להרחיג בו' טהרדאק נ"י.

ראיתי בספרו של כתר"ה בזבחים (דף ל"ב) מ"ש בישוב קושית הטו"א במגילה. על הא דרשין לאביו אינו מטמא אבל מטמא למת מלוה כו'. לאחיות מה ח"ל שאם ה' כה"ג ונזיר והולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו לאחיות אינו מטמא אבל מטמא למ"מ. והקשה הטו"א הא איננו קראי קראי לגופה לאשמועינן שאם ה' כהן ונזיר ג"כ אינו מטמא לקרובים. דה"ל דוקא נזיר למד אינו מטמא לקרובים. אבל אם ה' כהן ונזיר יטמא משום דהואיל ואיננו קרובים קרובים לכהונתו איננו קרובים נמי לנזירותו. כדאמרין בזבחים שם גבי מזורע שחל שמיני שלו בערב הפסח וראה קרי בו ביום שמוחר להכניס ידיו לבהונות משום הואיל והואר לזרעו הוחר לקריו ע"ש :

שכתב

(*) הגהה וחכם אחד הערני מדברי רש"י ז"ל מ"ס ע"י (דף מ"ב) : דס"ל ג"כ כדעת הרשב"ם דאין הקדש וזכה בגדולים כלל. וכחב דאינס אסורים אלא מדרבנן ע"ש. וכ"כ בס' ק"ח במ"ס מעילה (דף י"ב) ע"ש. אבל מסוגיא זו משמע טפי כדעת הרמב"ן כמו שכתבתי בפנים :

מפני מה אינו אומר ר"א טעמה משום דגויר היה עשה ולי"ת
ובכהן ליכא אלא עשה לחוד. וגם מאי עממייהו דרבנן.
האם הא דקדושתו קדושת עולם עדיף מעשה ולי"ת דגויר.
נגד כהן דליכא גביה אלא לי"ת לחוד. ושכח שגם בגויר
ליכא רק לי"ת לחוד. עכ"ל:

ובל דברי כתר"ה בזה תמוהם המה לפענ"ד. ראשית מה
שמקרא חס יש עשה בטומאת גויר. תמידי מודע לא
הביא דברי הספרי (באות כ"ו) וז"ל קדוש הוא לה' זו
קדושת הגוף אחר אומר קדושת הגוף או אינו אלא קדושת
שער כשהוא אומר קדוש יהיה הרי קדושת שער אומרה.
הא מה ח"ל קדוש הוא לה' זו קדושת הגוף ע"כ. וכ"כ רש"י
ז"ל בפסוק ח' וז"ל כל ימי נזרו קדוש הוא לה' זו קדושת
הגוף מליטמא למתים עכ"ל. הרי דליכא עשה מפורשת
בגויר על טומאה. גם מה שהקשה בסוגיא דגויר (דף מ"ז)
דחמאי לא קאמר ר"א רישמא כהן ולא נזיר משיס דכהן
אינו אלא לי"ת לחוד. וגויר הו' לי"ת ועשה. והוכיח מזה
דליכא עשה בגויר. הוא תמוה טיבא דהא גם בכהן איכא
לי"ת ועשה. לי"ת לנפש לא יטמא. ועשה דקדושים מהיו.
כמבואר במליעא (דף ל' וז"ל) וברמב"ם (פרק י"א) מלכות
גזילה ע"ש ואדרבה משיגיא זו יש להוכיח דליכא גם עשה
בגויר. דאל"כ חמאי יטמא כהן ולא נזיר לר"א. הא בכהן
איכא לי"ת ועשה. אלא שגם זה יש לדחות. משום דהא אכתי
קשה לפמ"ש הרמב"ם (בפ"ה הלכה כ"א) מלכות גזירות.
שהגויר שטמא עצמו לוקה ד' מלקות. משום לא יטמא ויחוס
לא יחל דברו. ומשום לא תאחר לשלמו. ומשום לא יבא אס
היתה ביאה וטומאה כאחת כמו שבארנו עכ"ל. וא"כ איכא
חומר בגויר מבכהן שהוא עובר ארבעה לאוין. אלא ודאי
שהו לא חשוב חומר:

ובעיקר דברי הרמב"ם וסייעתו דס"ל דאין ישראלים
מוזהרים על חובת עשה זו דלה יעמא. אלא
כהנים בלבד. ראיתי להגאון בעל שאג"א בחיובות החדשים
(סימן ח') שכתב דלענין הלכה נראה עיקר בדברי רש"י
וסייעתו דס"ל דאפילו כהנים יהיה ישראלים חייבים במצוה
זו דלא יטמא. וראיה ברירה לזה מהא דאמרינן בפ"ד דסוכה
(דף כ"ה) בשבטך בביתך פד' לשיבך במזוה. ופריך ושיבך
במזוה פטור מן המזוה מהבא נפקא מהתם נפקא. דתניא
וייב אגשים אשר היו עומאים לנפש אדם. איתן אגשים מי
היו כו'. רבי יוחנן אומר כו'. אלא עוסקים במת מזוה שאל
שביע' שלהם בערב פסח היו. שנאמר ולא יכלו לעשות הפסח
ביום ההוא. ביום ההוא לא יכלו לעשות הא לחמך היו יכולין
לעשות. ופירש"י ז"ל עמאי מת מזוה לאו מ"מ דוקא קאמר
דאפילו מחיבין גמי מת מזוה קרי ליה דמזוה להחמך כהן
כנון האמורים בפ' כהנים שהכהן מטמא לכן עכ"ל. ופירשו
מוכרח דאי אחרת עמאי מת מזוה ממש ובמ"מ שאין לו
קוברים איירי. דא"כ מאי פריך התם ועוסק במזוה פטור
מן המזוה מהבא נפקא כלומר משבטך בביתך דאמר התם.
מהתם נפקא מדאמר רבי יוחנן עמאי מ"מ שאל שביע' שלהם
בע"פ. ומדעימאי עמאן אע"פ שגדתי משפח ש"מ שוסק
במזוה פטור מן המזוה. דילמא מ"מ שאני עדותה את כל
מזוה שביע'ה. בשב' וא"ת אפילו פסח ומילה. ואי אפשר
ללמוד ממנו לשאר מזוה ששוסק במזוה פטור מן המזוה.
אלא ע"כ מ"מ דאמרינן היינו שגטמא לקרובין ובפירש"י.
והרי ע"כ איתן אגשים לא היו כהנים. שהרי באותה שעה
לא היה שום כהן בעולם אלא אהרן ושני בניו בלבד. וש"מ
דאפילו ישראלים נמי מזוהים על חובת עשה של לה יטמא
וכמדרמה לי שזו ראיה שאין עליה תשובה עכ"ל.

ולפענ"ד נראה ליישב. דלפולס אין ישראלים מזוהין על
עשה דלה יטמא אלא כהנים בלבד. כדעת
הרמב"ם

וכתב כתר"ה לומר דבר חדש דהא ע"כ ז"ל דאיירי בגווי
שקיבל עליו הגזירות אחר שמת עליו קרובו כמ"ש
הטורא. דבענין אחר לא אמרינן כלל הואיל ואיטמא איטמרי.
כמבואר בסוגיא דיבמות (דף ח') וכיון דלה יטמא הוא מצוה
עשה. א"כ אין הגזירות חל עליו כלל. דהא כיון שטמא
עליו העשה לעמא לקרובים. איך יוכל לקבל עליו גזירות
שלא לעמא. ואכ"כ מהר"ן בנבחים (דף ק') כאן קודם מצוה
כאן לאחר מצוה. אחר מצוה דאיחוי לפסח לא חילא חניטת.
הרי לך דאניטת שאינה באה מדעתו אינה חלה על העשה
הקודמת. ואיך יחול עליו גזירות שמקבל מדעתו לבטל העשה
דטומאת קרובים הקודמת. וא"כ אם קבל הגזירות לאחר
שמת עליו קרובו בלא"ה אין הגזירות חל עליו. והאריך
כתר"ה בזה:

ולפענ"ד דברי כתר"ה בזה אינם נכונים. דחמאי לא
יחול איסור גזירות על טומאת קרובים הא
ק"ל דגזירות חלים על דבר מצוה כדבר הרשות. משום דגזירות
היו איסור חפלא ואל על מצוה דהו' רק איסור גבירא.
וגזירות היו גמי איסור חפלא כמו גזירות. כמ"ש הרשב"א
במשוה (סימן תרע"ו) וז"ל שהגזירות והגזירות אחת הן שהרי
הקשן הכתוב גויר להויר. כדאיתא בפ"ק דגזירות. ועוד
שהרי שנינו חומר בגזירות כו' ואח"כ מיד שנינו יש נזיר בתוך
נדר וקמפרש גזירות. אלמא שהגזירות והגזירות אחת הן כו'.
ועוד כי העטם בגזירות ובגזירות אחת הן. וכאן וכאן איסור
החפץ על עצמו כו' עכ"ל. וכן מבואר בתוס' דברים (דף י"ז)
ד"ה יש. וכ"כ הריטב"א בסוף פ"ק דגזירות. ובפרק שני
במנאי' דיש נזיר בתוך נדר. והביא רא' לזה מהירושלמי
ע"ש. ועיין בתשובות מהר"ם אלשיך (סימן ק"ג) ובתשובות
מבי"ט ח"ט (סי' ע"ב) ובתשוב' מהרי"ט (סימן נ"ג וסי' נ"ד)
והדברים עמיקין. ואפילו אם נימא דגזירות היו איסור גבירא
כמו שנייד המהרי"ט שם בזה. גמי חיל כולל דמנו דחל
על טומאה דשאר מתים חל גמי אטומאת קרובים. אלא שזה
אינו דכיון דהוא כהן א"כ בלא"ה גמי איסור עליו עומאת
שאר מתים מדר כהונתו. אבל מ"מ הו' כולל שפיר דמנו דחל
אחגלחת ויין חל גמי אטומאה. וזה הו' כולל גמור כמ"ש
השעמ"ל (בפ"ו ה' הלכה ז') מהלכות מאכ"א ע"ש. ועיין
בגויר (דף ד') ובתשובת חו"י ובאור"י (סי' ע"ג) ויש
להאריך בזה ואכת"ק. והסוגיא דנבחים (דף ק') שהביא
כתר"ה אינו ענין כלל להך דהבא. ועי"ש ברש"י ד"ה אכ"כ
חומר ודוק. ואין להאריך בזה:

גם מה שהקשה כתר"ה לדעת הרמב"ם וסייעתו דס"ל
שדוקא בכהן איכא מצוה לעמא לקרובים ולא בישראל.
והקשה דא"כ איטמרי קרא לכהן וגויר שלא יטמא. דאי לאו
קרא הלא שדוקא גויר ישראל לא יטמא. אבל היכא שהוא
גויר כהן מותר לטמא לקרובים. משום דאמי עשה דלה
יטמא ודוחה לי"ת דטומאה. ושבו מלא קושיא זו בספר פנים
מאירות בחירושו לנבחים (דף ק'). וכתר"ה כתב להסתפק
אי העשה דקדוש יהיה גדל פרע הוא רק על קדושת שער
אבל על טומאה ליכא עשה. או דהך קדוש יהיה קאי גם על
טומאה. ואיכא בגויר על טומאה לי"ת ועשה. וא"כ מושב
קושיא זו. משום דאין עשה דלה יטמא דוחה לי"ת ועשה.
דליכא בטומאת גויר. ושבו הביא ע"ז דברי הספרי (פסיקתא
כ"ה) דקדוש יהיה קאי על קדושת שער ולא על קדושת הגוף.
וחזר דמי דאפילו אם נימא דליכא בגויר על טומאה גם
עשה. מ"מ הא גויר ישנו בשאלה. ואמרינן ביבמות (דף כ')
דעשה דוחה לי"ת ועשה דגויר משום דישנה בשאלה. ובסוף
דבריו הביא להוכיח בסוגיא דגויר (דף מ"ז) דליכא בגויר
רק לי"ת לחוד. מהא דאמרינן התם דלר"א יטמא כהן שאינו
מביא קרבן על טומאתו. ואם נימא שבגויר יש עשה ולי"ת

גלי קרא דעליה דלא אמרינן הוואיל. וא"כ גילגל מינה דלא אמרינן הוואיל ואישתרי אישתרי. וז"ל דס"ל לעולא דרוקא בשני שמום כמו אשת אח ואחית אשה גלי קרא דלא אמרינן הוואיל ואישתרי אישתרי. אבל גבי מזורע ובעל קרי כיון דחד לאו הוא ושם עומאה אחת היא אמרינן שפיר הוואיל ואישתרי אישתרי. ומ"מ אינטריך שפיר קרא דעליה משום דלא לא הוה כתיב עליה ה"א דאפילו בשני איסורים נמי אמרינן הוואיל. ולא הוה מחלקין בין חד איסור לשני איסורים. ורבא ס"ל דליכא שום הוה אחינא כלל לומר הוואיל בשני איסורין ולא אינטריך קרא לזה. אבל מ"מ השמא דכתיב קרא דעליה להיכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דאסור ולא אמרינן הוואיל. ילפינן מינה דלא אמרינן הוואיל בשני איסורין אלא בחד איסור גם לסחמא דגמרא. וא"כ גבי כהן וזויר כיון דשני שמום הן לא אמרינן הוואיל לכ"ע. דאליבא דאמת גם סחמא דגמרא מורה דלא אמרינן הוואיל. אלא בשם אחד דוקא ולא בשני שמום. משום דבשני שמום ילפינן שפיר מהיכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דגלי קרא דעליה דאסור ולא אמרינן הוואיל וא"כ. ומה שהשיג הטו"א שם על התוס' ביבמות שם. עיין בתוס' דעק"א על משניות מ"ש בזה:

ועוד נראה ליישב קושיא זו ע"פ מ"ש התוס' בזבחים שם (דף ל"ב) ד"ה א"ל בסוף הדיבור וז"ל וא"מ וא"י הטעם הוואיל והותר לזרעו הותר לקריו ל"ל יבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת בלא"ה נמי. וי"ל דעל מחנה ליה שנגנס טבול יום שבבעל קרי הולך לומר עשה דפסח דבכרת דחי עשה כו'. והתם לא שייך למימר מתוך שהותר לזרעו שהרי בשמיני קאי ואינו אלא מחוסר כיפורים דלא נאסר מעולם במחנה ליה. ומה שייך שם לומר שהותר. אבל על מחנה שכינה שמכנים ידיו לבהמות והוא טבול יום של קרי ע"י קאמר מתוך שהותר מחוסר כיפורים של מזורע דבעלמא אסור בעזרת שכינה והנא הותר. הותר נמי לטבול יום דקריו עכ"ל. וכוונתם מבוררת דלא שייך למימר הוואיל ואישתרי אישתרי אלא היכא שיעקר הדבר נאסר עליו. רק שיש בזה דר אחד שהותר לו. כמו גבי מחוסר כיפורים של מזורע במחנה שכינה. דבעלמא אסור לכונו שם. ולא שרי אלא היכא שלריך לעיל ידיו לבהמות. וכן נאש אח שיש בה כרת. ולא שרי אלא היכא שאין לו בנים. וכן גבי טמא שאסור בפסח. אלא דהיכא שרובם טמאי מתים מותר לעשות בעומאה. אבל היכא דליכא שום איסור כלל בזה בעיקר הדבר. כמו גבי מחוסר כיפורים במחנה ליה. לא אמרינן בזה הוואיל ואישתרי אישתרי. מאחר שמעולם לא נאסר שם במחנה ליה. — והנה דברכות (דף כ') קבעי הא"ס למילף דכבוד הבריות דומה איסור דאורייתא מהא דקבורת מת מזוה דומה לפסח ומילה מלאכותו. וקדמי הא"ס דשב ואל תעשה שאני. וכתב רש"י ז"ל וז"ל ועומאה גופה שהותרה לכהן וזויר למלא למת מזוה. דקא מיעקר בידים מפני כבוד הבריות דלאו שב וא"מ הוא. הייט טעמא דלא גמרינן מינה. דהתם לאו משום כבוד הבריות הוא דדמי ל"מ דידיה דמעיקרא כשניתן ל"מ דעומאה לאו על מ"מ נכתב. כשם שלא נכתב על הקרובים כו'. והתוס' תמהו שם על רש"י ז"ל בזה וכתבו דהא' דמ"מ דמי לכהן וזויר הוא נמי משום דהי' דהא אס ה"ה שם אחר אסור לכהן וזויר למלא להם רק באין שם אחר. משום דכבוד הבריות דמ"מ דומה לכהן וזויר ע"ש. אבל בעומאה קרובים גם התוס' מודים דמעיקרא לא נכתב על הקרובים כמ"ש רש"י ז"ל מאחר דליכא שום דל לגבי כהן שיהיה עומאה קרובים אסור לגביה. וא"כ גבי כהן וזויר לא שייך למימר הוואיל ואישתרי עומאה קרובים לכהן אישתרי לגזיר. כיון דעומאה קרובים לכהן לעולם לא נאסר כלל. ולענין טימאת קרובים הרי הוא כישאל דשרי גביה עומאה קרובים לגמרי. ודמי למחוסר כיפורים במחנה ליה

הרמב"ם וסייעתו. והא דטימא עומא אומן אנשים אע"פ דלאו כהנים הוו. הוא משום מ"ע דקבורה. כי כתיב כי קבור תקברנו ביום ההוא. ומ"ע זו דקבורה מוטלת על כל ישראל. ואדרבה כיון שמטות טעה זו דעומאה קרובים אינה אלא בכאים לבד. ולא בישראלים. א"כ הוי חת מזוה גמור כיון שאין קבורתו מוטלת על שום אדם ביחוד. כמבואר במנין המלות להרמב"ם (סימן רל"א) שכל המהים איכא מ"ע לקבור ביום מותם. ולכן הותר שאין לו מי שיטעם בקבורתו נקרא מת מזוה. כלומר הותר שמטות על כל אדם לקבור עכ"ל. ועיין ביבמות הוב' (דף פ"ט) ד"ה כיון. וגם דהן אינו מטמא כיון שיכול לטמא לו ישראל. אבל ישראל בודאי מחייב לטמא. כיון שאין לו קרובים כמבואר בנימוקי' שם ביבמות עיין עליו. וה"ג כיון שאין מזוה על הקרובים לטמא והקרובים הוו כמחוקים לענין זה דמי כמי שאין לו קרובין כלל דהוי מת מזוה לגבי ישראל מיהא. דאי אמרת שגם ישראלים לא יטמאו לו הרי אין לו קורבין כלל. וא"כ מותר גם לכהן לטמא לו. אלא דכיון שאפשר שיטמא לו ישראל אמרינן יטמא ישראל ואל יטמא כהן. אבל עכ"פ ישראלים בודאי מחייבים לטמא לו והוי מת מזוה לגביהו. והא דבעי למידק מינה דעוסק במזוה פטור מן המזוה. ולא קדמי דמ"מ שאני דחומר טפי. היינו משום דאי אמרת דעוסק במזוה אינו פטור מן המזוה א"כ לא היה להם לטמא בעלמאן. שבעבור זה נדחו מן הפסח. רק היה להם לזווח לנשים לקבור. ולמ"ד נשים בראשון חובה. היה להם לקבור ע"י קטנים. והא דמ"מ דמי לכהן ופסח. היינו רק באין שם מי שיקברנו אלא הוא. כמבואר בירושלמי זויר (פ"ז הלכה א') ובנימוקי' ר"פ האשה רבה וברמב"ם (פ"ג הל' ח') מהלכות אבל. ומדימא עומא אע"פ שידעו ע"י זה מפסח. מוכח דעוסק במזוה פטור מן המזוה ומשום מותרים לעשות כן לבתחלה. כמ"ש הר"ן בפ"ג דטובה דאפילו היכא שיכול לקיים שניהם נמי פטור כעוסק במזוה ע"ש. וכן הוא דעת הגאונים והרמב"ם. כמ"ש הא"מ (בפ"ו הל' ד') מהלכות סוכה. ורש"י ז"ל שכתב דלאו מת מזוה ממש אלא לקרובים. לטעמיה דאיל דס"ל דישאלים נמי מזוהים על עשה דעומאה קרובים. אבל לרעה הרמב"ם דס"ל דעשה זו דעומאה קרובים אינה אלא בכאים לבד. איכא למימר שפיר לירידה דהכא הוה מת מזוה ממש. ומדויק לשון הש"ס ביומא. וזה ברור בעה"ת ודו"ק:

תוס' דעק"א
1234567
[מחוק]

ובגוף קושית הטו"א שהקשה דאינטריך חד קרא לגופה לייכא שהוא כהן וזויר שלא יטמא לקרובים דלא נימא הוואיל ואישתרי אישתרי. נראה ליישב. דהנה ביבמות (דף ח') קאמר רבא טרזה גופה לא לייכא קרא. כי אינטריך קרא למימר נרע כו'. והקשו התוס' והא לכל הפחות אינטריך קרא לייכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי. דלא נימא הוואיל ואישתרי אישתרי. ומירין ר"י דיש לחלק דגבי בעל קרי דמי טימאה אחת היא. אמרינן הוואיל ואישתרי אישתרי. דחד לאו הוא כבעל קרי ומזורע. אבל הכא דשני שמום הן לא אמרינן הוואיל ואישתרי אישתרי עכ"ד. וא"כ ה"ג גבי זויר וכהן כיון דשני שמום הן לא אמרינן הוואיל ואישתרי אישתרי וכבר הרגיש בזה הטו"א שם וכתב דאכתי תקשה לסחמא דה"ס שם דקאמר דאינטריך עליה לייכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי. דלא נימא הוואיל ואישתרי אישתרי. דס"ל לגמרא דאפילו בחרי איסורי נמי אמרינן הוואיל. וא"כ אינטריך קרא לכהן וזויר דלא נימא הוואיל ואישתרי אישתרי ע"ש. אבל גם זה נכון דהא לבחירה קשה כיון דכתיב קרא דעליה לייכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דלא נימא הוואיל ואישתרי אישתרי. א"כ מנ"ל לעולא למימר במזוה שחל שמיני שלו בערב הפסח וראה קרי בו ביום שמומר להכניס ידיו לבהמות משום הוואיל ואישתרי אישתרי. הא

לוי' דלא שייך למימר גבי' הואיל ואישתרי אישתרי. מאחר
דלא נאסר שם מעולם. וזה ברור ודוק:

[ביאור המל"ם פ"א דמ"ז סה"כ רוצח]

כתב המל"ם (כפ"א הל' ט"ו) מהל' רוצח ושחיתת נפש.
וה"ל נסתפקתי ברודף אחר חברו בזמן הסנהדרין
להורגו. וכן ברודף אחר הערוה שניתן להגילו בנפשו אם
נחמץ הרודף והרג את המגיל אם נהרג עליו כו' ע"ש:

ולפענ"ד לא אדע בזה שום מקום ספק כלל דהא הרודף
הראשון שרודף אחר חברו לסורגו יכול להגיל
את עלמו מהרודף השני הרודף אחריו ע"י זה שימנע את
עלמו מלרדוף להנרדף ממנו ששוב לא יהיה הרודף השני
רשאי להורגו. וה"ל כיון שבאפשרו להגיל את עלמו בלא
הרגימו של הרודף אחריו אין לו לזה הרודף השני דין רודף
כלל. דהא כשיחידול מלרדוף אחר חברו או אחר הערוה
בדאי לא ירגנו הרודף השני הרודף אחריו להגילו. ובכח"ל
אם הרנו בודאי נהרג עליו. והא אפילו היכא שיכולים להגיל
את הנרדף באחד מאבריו והרגו להרודף ק"ל דנהרג עליו.
וכ"ש בהא שיש ביכולתו להגיל את נפשו מן הרודף אחריו
בשב ואל תעשה דהיינו שיעמוד מלרדוף שאלו לא ירגנו
הרודף אחריו כח"ש. ואפילו לפי דעת הרא"מ בפ' וישלח
שכתב דהא דחייב ביכול להגילו באחד מאבריו הוא רק באדם
אחר. אבל לגבי נרדף עלמו אין לחלק בין יכול להגילו
באחד מאבריו או לא ובכל ענין אין נהרג עליו. וזה משום
שהנרדף גופה הוא כהול על נפשו שלא ירגנו הרודף ואין
באפשרו לדקדק בזה אם יוכל להגיל את עלמו באחד מאבריו
של הרודף או לא. דמתוך שהוא כהול על נפשו לא דייק.
אבל הכא הא אין לר"י בזה שום דקדוק כלל. דבנקל יכול
להגיל את עלמו מן הרודף שיהיה מושל ברותו וכיבש את
יגרו ויחידול מלרדוף שאלו לא ירגנו הרודף וזה ברור:

ורדף אנכי ראיתי בהנהגת אלפסי סוף פרק הגזול בתרא
שחמה שם על הכ דינא דרודף שהיה רודף אחר
הרודף ושיביר את הכלים בין של רודף בין של נרדף כו'
פטור. ולא מן הדין אלא מן התקנה כו'. דאמאי אינו פטור
מזד הרין. ומ"ש מהא דתנן בב"ק (דף ל"ב) שנים שהיו
מהלכין ברה"ר אחד רץ ואחד מהלך כו' הויקו זה את זה
שניהם פטורים. ומוקמינן לה בגמ' דמייירי בערב שבת בין
השמשות מפני שרץ ברשות. והכי פסקו הרמב"ם והרא"ש
והטור. וה"ל הוי רודף אחר הרודף הא רודף ברשות הוא
שרודף להגיל נפש משראל. דהכל חייבים להרוג את הרודף
בכדי להגיל את הנרדף. וא"כ הלא מדינא פטור על הכלים
ששיביר כיון שהוא רץ ורודף ברשות. וכתב לייבב ע"פ מ"ש
המרדכי דדוקא אומה מוזה דבין השמשות ושאלו לו שעה
להמתין הוא פטור. אבל שאר מוזה כגון לר"י לביה"ג או
לביהמ"ד שיש לו פנאי להמתין אם הויק חייב ע"כ. ולפ"ו
י"ל דלפני קמני שהוא פטור רק מזד התקנה ולא מן הדין
לאשמועינן שהוא פטור בכל גווני אפילו היכא שהיה באפשר
להגילו בלא שבירת הכלים. דבכח"ל מה ששיביר את הכלים
היה שלא ברשות ולהכי אינו פטור אלא מזד התקנה ע"ש.
וליתא דהא דכתב המרדכי דאינו פטור משום מוזה אלא
דוקא בערב שבת בין השמשות אין הטעם משום דבלתי אפשר
לו לעשות המוזה בלא שבירת הכלים. אלא משום דכיון
דהוה סמוך לכניסת השבת זמנו כהול משא"כ בשאר מוזה
דיש לו פנאי. וא"כ ה"ל כיון דהוה שהוה רודף את הרודף
הוה בכדי להגיל את הנרדף אין לך זמנו כהול יותר מזה.
ובדאי משיב רץ ברשות כמו בערב שבת בין השמשות יא"ת
ליתא דהתקנה

אבינם פיקר הקושיא לק"מ דהא כתבו התוס' התם (בדף
ל"ב ע"א) כד"ה שנים. דהא דקמני והויקו זה

את זה פטירים. לא הויקו ממנו אלא כלומר הויקו זה בזה
כדאמרינן בהפדה שניהם ברשות שניהם שלא ברשות הויקו
זה את זה חייבין. הויקו זה בזה פטורין ע"כ. וכן פירש"י
לקמן (דף מ"ח ע"ב) וז"ל הויקו בידיים זה את זה ואפילו
שלא במחבון חייבין דבנזקין לא שני לן בין מחבון לשאין
מחבון. והא דתנן בהנזיק שנים שהיי מהלכין ברה"ר והויקו
זה את זה פטורין ההוא הויקו הויקו הוא ולא דק בלשונה
ע"כ. וכתב הסמ"ע בח"מ (סי' ע"ח ס"ק ו') בשם רש"י
דכל מקום שזכר לשון הויק ר"ל שהויק הויק להניק במעשה
אפילו לא נחבון. וכ"מ שכתב הויק ר"ל שהויק הויק
מעלמו בהמזיק וחי"ט שהמזיק שומד במקומו והניקו הלך
בלידו וניקו ממנו ע"כ. והנה מ"ש שהמזיק שומד במקומו
אין כוונתו דבשי שיעמוד על מקומו דוקא דהא קמני שניהם
מהלכין. אלא ר"ל שהניק נחלק בו. שוב מלמדי בתש"י ח"י
(סי' ר"ז) שהביא דברי הסמ"ע הללו. וכתב דמ"ש בשם
רש"י בפ"י הויק לא מלמדי. ובמחכ"מ ה"ר מפרש בן ברה"ר
ברש"י (דף מ"ח סוף ע"א) ע"ש. שיד הקשה שם דא"ר יתכן
שניהם רלוס ואפילו אחד רץ ואחד מהלך לפירש"י לדעת
הסמ"ע שפירש שהניק הולך בלדו וניקו ממנו והמזיק עומד
במקומו ע"כ. ולק"מ דטונתו שהניק נחלק בו והוא כמלמו
גרם ההויק כח"ש. עוד כתב שם וז"ל יעיד קשיא מגיה וביה
שאלת שם בגמ' (דף מ"ח ע"ב) שניהם ברשות שניהם שלא
ברשות הויקו זה את זה חייבין. ומשמע ודאי הא אחד ברשות
ואחד שלא ברשות והויק זה שברשות את זה דשלא ברשות
פטור. והיינו ממנו אחד רץ ואחד מהלך. כמ"ש בשו"ע
(סי' ע"ח ס"ז) לשון לפיכך. וא"כ אחד רץ ואחד מהלך
אפילו הויק המהלך ברץ פטור. ורש"י בקש לתקן זאת במ"ש
וז"ל ברשות פטור בין הויק דבידיים בין הויק דמלמלא יבדלא
ידע לו. רק שדעתי קלישה מלהלמן איך הויק בידיים ולא
ידע לו עכ"ל. וגם זה לק"מ דהא פירש"י וז"ל דהיכא דידע
לו חייב אפילו אם הויק בלא מחבון. וא"כ משכחת לה שפיר
שהויק בידיים ולא ידע לו וכגון שהויק בלא כינה. וזו היא
גם דעת הראב"ד (כפ"י הל' ג') מהל' חומ"י. ימ"ש שם
הלח"מ לחלק בדעתו בין היכא שהיו שניהם ברשות לבין
היכא שהיו שניהם שלא ברשות ע"ש בלשון. הנה לפי הגירסא
שלפנינו בדברי הראב"ד אין מקום לחלק בזה יע"ן:

אמנם קשה לי על רש"י ז"ל מהא דאמרינן בב"ק שם
המטה מהי. כיון דברשות קעביר פטור. או דילמא איבשי
לו לעיני. והשתא לדעת רש"י ז"ל דס"ל דהך טעמא דברשות
לא מהני אלא לענין היכא שהיוק. אבל אם הויק אפילו שלא
בכוונה חייב. א"כ מאי מועיל הכא הך טעמא דברשות
לפטור. הא היכא דהויק גם ברשות חייב. וג"ל דס"ל לרש"י
ז"ל דזהו מירון הגמרא דקא משני. התם תריווייהו כהדדי
ניגהו. ופירש"י וטוס' שניהם שוין בשבירתן שאף בעל החבית
סייע בשבירתה שברך הילוכי הטיטו חביתו בקרית חבירו.
פי' וכיון שבעל הקורה הלך כדרכו ובעל החבית הטיטו חביתו
בקרית דמי כאלו הויק בעל החבית בהקורה דפטור כל היכא
דהוה ברשות. אבל הכא איכו קעביר מעשה ולא היא. יא"כ
הוא ניהו המזיק. והיכא דהויק גם ברשות חייב אפילו שלא
בכוונה וא"ש:

אבל אחתי קשה לי על הרמב"ם דס"ל (כפ"י הל' ג')
מהל' חומ"י. דכל היכא שהוא ברשות אינו חייב אלא
א"כ הויק בכוונה. אבל אם הויק שלא בכוונה פטור. כמו
שכתובר שם במ"מ ובלח"מ. ועי' במ"ש שיד (כפ"א הל' ס"ז)
יעו"ש. וא"כ מאי מהני מה דאיהו למד קעביר מעשה.
הא מ"מ כיון דהוה ברשות לפטור מאחר שהיוק נעשה שלא
בכוונה. וג"ל להביא ראיה מזה לדעת הי"ש (כפ"ה ס"ט)
והגר"א